

БЛАЖЕНКА МАРКОВИЋ
Градска библиотека у Новом Саду
mblazenka@gmail.com

УДК 021.7:316.7(497.113)
338.48-6:7/8(497.113)

САЊА АРБУТИНА
Градска библиотека у Новом Саду
ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ
Градска библиотека у Новом Саду

ШЕТЊА КРОЗ КУЛТУРНО-ТУРИСТИЧКЕ ИЗАЗОВЕ

САЖЕТАК | Градска библиотека у Новом Саду већ годинама спроводи бројне акције које се тичу културног туризма, тим пре што је Нови Сад октобра 2016. године проглашен за Европску престоницу културе у 2021, што је због пандемије вируса короне померено за 2022. годину. У овом раду побројаћемо активности већине одељења и огранака у којима се спроводе ове активности, али ће фокус бити на три: Завичајна збирка (нпр. Туриста у свом граду, Нови Сад - заувек и одувек), Библиотечки огранак с књигама на светским језицима „Аница Савић Ребац” (нпр. *Дани њорџијалске културе*, *Српски за странце*, *Свешки њисци у њосџима*) и најмлађег одељења Библиотеке, Дигиталног омладинског центра (нпр. *Филмски фестивал*, блог, дигитализација).

Биће говора и о централној згради Библиотеке, која је непокретни споменик културе, под заштитом државе. На њој је Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада, уз помоћ Библиотеке, поставио QR коџ, чиме се она нашла на туристичкој мапи Новог Сада.

Такође је потребно истаћи да је Градска библиотека у Новом Саду 2018. године добила своју карту, и то на српском, енглеском и руском језику, под називом „Културно-историјска инфо карта Градске библиотеке у Новом Саду”, аутора Војислава Д. Девића. Карта је рађена у сарадњи са Завичајном збирком Библиотеке, из чијег фонда су прибављене илустрације и основни текст.

Завичајна збирка има веома плодну сарадњу са баштинским установама културе у Новом Саду: Музеј Града Новог Сада, Музеј Војводине, Архив Града Новог Сада, Архив Војводине, Завод за заштиту споменика културе Града Новог Сада, Спомен-галерија Павла Бељанског, Матица српска и Библиотека Матице српске

и Српско народно позориште. Сарадња се огледа у размени знања, умећа, грађе и помоћи приликом рада на одређеним темама.

На крају ће бити говора о активностима чија ће реализација започети у току текуће године и наставити се надаље. Првенствено се мисли на видљивост и доступност завичајне грађе у електронском облику и присутност на друштвеним мрежама: *Фејсбуку, Јуџубу, Инстаграму*, као и на мапирање места за *Geocache*.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | Градска библиотека у Новом Саду, програмске активности, непокретно културно наслеђе, Завичајна збирка, Библиотечки огранак с књигама на светским језицима „Аница Савић Ребац“, Дигитални омладински центар, културни туризам, културна баштина

УВОД

„Култура је, пре свега, средство за представљање националног идентитета, али ништа мање и средство за духовно богаћење личности.“¹ Као таква веома је значајна за државу, град и појединца и не сме бити подвргнута комерцијализацији. Уједно је и важан показатељ економског развоја друштва који се одражава кроз степен државног улагања у културу, начин живљења становништва, геополитичко подручје, а и кроз фактор односа образовања, васпитања и друштвеног искуства обликованог пређашњим и постојећим културним околностима. Култура и туризам су по својим основним карактеристикама два сложена поља савремене цивилизације која позитивно утичу на целокупни друштвени развој. Како култура обухвата свеукупни интелект и све творевине друштва, а туризам се тиче промовисања свих материјалних и духовних ресурса једне нације, природно је сматрати да се ове две области прожимају и надопуњују у заједничком циљу, а то је повећање броја корисника, односно посетилаца/публике или туриста, који уживају у културним вредностима и поштују их.

Културни туризам је, дакле, настао на основу могућности и потреба интегралног развоја културе и привреде, и сам по себи је ефикасан као начин употребе културног наслеђа у виду ресурса одрживог развоја који умрежује заједнице и институције. Дефиниција културног туризма може се теоретски анализирати са разних становишта, али његова суштина базира се на томе да је неопходно

¹ Vesna Đukić Dojčinović, *Kulturni turizam* (Beograd: Clio, 2005), 46.

да „све локалне потенцијале активирамо и учинимо их атрактивним“² за конзументе садржаја - како за туристе, тако и за локално становништво. Он циљано упућује на то да је за поменуте две групације важно да, у сврху разумевања и поштовања различитих локалних и регионалних култура и традиција, посете управо она места са занимљивим културним и уметничким садржајем, независно од тога да ли је реч о свакодневnoj активности локалне заједнице или о великим културним програмима и целинама. Особеност туристичке атрактивности сваке нације, регије или локалне заједнице јесте препознатљив културни идентитет, односно дух заједнице одређеног поднебља³, и затим оно по чему се једна категорија разликује од друге - култура народа, језик, историја, национални споменици, уметност, обичаји и све остале локалне специфичности.

Члан 27. Универзалне декларације о људским правима Уједињених нација каже да свако има право да слободно учествује у културном животу заједнице, да ужива у уметности и да учествује у научном напретку и у добробити која отуда проистиче, те је стога културна партиципација неутуђиво право сваког појединца. Учешће у културном животу једног града може имати веома различите манифестације - од поузданог и доступног информисања о културним дешавањима, преко посете изложбама, предавањима, трибинама, представама и перформансима, концертима и фестивалима, до учешћа у креативним радионицама, аматерским друштвима и волонтерским програмима у организацијама и институцијама културе⁴.

Информисање, образовање (целоживотно учење, информатичка и медијска писменост) и задовољавање различитих културних потреба главни су задаци јавних библиотека. Библиотеке, као установе културе, посвећено негују културно наслеђе и завичајне вредности, али прате и креирају савремене културне потребе становништва, константно се носећи са духом времена и тенденцијама да одговоре на захтеве данашњице. Осим што у континуитету спроводе сопствену мисију, библиотеке се хватају у коштац са разноврсним изазовима како би остале релевантне, те, стога, делују и изван основне делатности; оне су истовремено центри знања и спона међу културама у заједницама.

² *Исџо*, 16.

³ Edita Stojić-Karanović i Dragan Petrović, *Dunavska strategija: od vizije ka ostvarenju* (Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu; Međunarodni naučni forum „Dunav - reka saradnje“, 2010), 109.

⁴ „Стратегија културног развоја Града Новог Сада за период 2016–2026. године“, *Сл. лист Града Новог Сада*, бр. 53/2016: 15.

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА У НОВОМ САДУ

Градска библиотека у Новом Саду ради на традицији Српске читаонице новосадске, која је основана 23. септембра 1845. године.

Први њен председник био је Јован Рајић млађи, новосадски адвокат. Први Устав, правила о устројству и раду, Читаоница је добила децембра 1860. године. Године 1861. на чело Читаонице долази др Светозар Милетић, а као секретар ради Јован Јовановић, потоњи Змај. Српска читаоница 1861. године основала је Српско народно позориште, прво професионално позориште у Срба. Била је покровитељ раду Уједињене омладине српске, Српског певачког друштва и многих других установа и организација.

Своју индивидуалност Српска читаоница у Новом Саду чува до 1958. године када, обједињавањем са Библиотеком „Ђура Даничић“, рејонским библиотекама града, а нешто касније и са позајмним одељењем Библиотеке Матице српске, поприма облик и начин деловања који и данас има као Градска библиотека у Новом Саду. Као јавна и матична библиотека за Јужнобачки округ, чини је мрежа од 26 библиотечких огранка (у граду и у приградским насељима) и два посебна фонда: Завичајна збирка и Читаоница.

У Библиотеци годишње се реализује око 1300 различитих културних програма у мрежи библиотечких огранака: књижевних вечери, трибина, предавања, концерата, изложби.

ЦЕНТРАЛНА ЗГРАДА ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ У НОВОМ САДУ

Зграда Градске библиотеке у Новом Саду задужбина је Анке Пајевић и Арсе Пајевића, издавача, мецене и добротвора српског народа. Она има статус непокретног споменика културе од изузетног значаја. Тачна година градње зграде у којој се налази Градска библиотека није позната. Зграда је претрпела штету приликом бомбардовања Новог Сада, 12. јуна 1849. године. Први пут се помиње 1853. године, после Буне, у вези са радовима на њеној обнови. Обнова је изведена по пројекту зидара Андреаса Ханера, а власник је био Јован Стерио.

Изглед уличне фасаде је миран, позно класицистички, уједначеног ритма прозора са једноставним архитектонским фронтovima, са два кибиц фенстера на спрату и низом лунета над отворима приземља. Др Јован Суботић је у њој, 1870. године, основао штампарију и издавао политички лист „Народ“, а касније

је власник здања постао Арса Пајевић, новосадски штампар, књижар и издавач, који је кућу завештао Православној црквеној општини. Почетком 20. века власник зграде постаје Српска православна гимназија.

Тек 1970. године, по налогу тада већ увелико развијене службе заштите споменика, спроведена је темељна реконструкција овог објекта.

На фасаду Градске библиотеке у Дунавској улици бр. 1 постављен је, 2018. године, QR Code. Иницијативу за постављање QR Code преузело је Друштво за традицију „Стари хрст“, у склопу пројекта Историјат кућа у Дунавској улици на мобилном уређају уз употребу *QR Code*. Уз дозволу од Завода за заштиту споменика културе Града Новог Сада, постављен је QR Code уз текст о згради у Дунавској улици, који је рађен у заједници са стручним радницима Библиотеке.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ У НОВОМ САДУ

„Поред основне, библиотечке делатности, издавачка делатност библиотека представља важан сегмент њиховог рада. Библиотеке објављују библиотечку литературу и резултате властитог и стручног научно-истраживачког рада, у интересу унапређења библиотечке науке и струке. Осим овога, библиотеке су културни баштинници који дају печат и правац образовном и културном развоју своје средине, те, штампајући одређене наслове, директно утичу на читалачки укус свој корисника и промовишу ствараоце и дела свог завичаја.“⁵

Издавачка делатност у ГБНС се континуирано развија од 1971. године, да би се крајем последње деценије XX века развила у богату и профилисану грану. У то време уочена је чињеница да Библиотека, као најстарија установа културе у Новом Саду, нема своју публикувану историју, те је у сусрет обележавању 150 година од оснивања Српске читаонице у Новом Саду приређена и штампана *Сјоменица Српска читаоница - Градска библиотека у Новом Саду 1845-1995. године*. Након тога се издавачка делатност у ГБНС учврстила и добила значајно место као баштиник културе.

Временом су се оформиле следеће едиције: Благо завичаја (19 наслова), Баштиник (8), Поетика (1), Новосадски манускрипт (23), Завичај (48), Каталог Завичајне збирке Градске библиотеке у Новом Саду (2), Преводи (27), Отворена врата завичаја (13), Мала завичајна свеска (1), Истраживања (2).

⁵ Бојана Грујић, *Библиографија издања Градске библиотеке у Новом Саду (1971-2015)* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2017), 13.

Штампала су се, такође, монографска издања изван едиција (до сада 140 публикација).

Библиотека издаје и серијске публикације: Библиотечки путоказ, Мозаик и Информативни билтен самостално, а Свеске за историју Новог Сада у саиздаваштву са Удружењем Новосадски клуб.

„Функција библиотеке као својеврсног медија очигледна је на плану издаваштва ГБНС јер она укључује, ангажује и повезује и друге културне посленике, у заједничком циљу промовисања културних вредности, у смислу њиховог упознавања, чувања и заштите.”⁶

Веома је тешко издвојити репрезентативне публикације у издавачкој делатности ГБНС, али ваља поменути да је Библиотека добила неколико „књига о себи”. Горе поменути *Сјоменицу*, затим дела *Прилози за историју Градске библиотеке у Новом Саду: 1958-2008*⁷, *Библиографија издања Градске библиотеке у Новом Саду (1971-2015)*⁸, *Српска чийаоница у Новом Саду (1838-1958)*⁹, као и седам публикација о огранцима Библиотеке¹⁰.

⁶ *Исшо*, 42.

⁷ Мирјана Анђелковић, *Прилози за историју Градске библиотеке у Новом Саду: 1958-2008* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2009).

⁸ Бојана Грујић, *Библиографија издања Градске библиотеке у Новом Саду (1971-2015)* (Нови Сад: Градска библиотека, 2017).

⁹ Блаженка Марковић, Драгана Којић и Марија Ђулум, *Српска чийаоница у Новом Саду: (1838-1958): аноширана библиографија* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2020).

¹⁰ Бошко Брзић, *Библиотеке и чийаонице у Будисави* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2000); Жарко Димић, *Прва Српска чийаоница у Сремским Карловцима: 1868-2008* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2009); Ђуро Рајковић, прир., *Прилози за историју библиотекарства у Petrovaradinu* (Novi Sad: Gradska biblioteka u Novom Sadu, 2011); Михал Гомбар, *Оснивање библиотеке у Кисачу: њрилози за историју библиотекарства* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014); Мара Шовљаков, *Библиотеке и чийаонице у Фуџоју: њрилози за историју чийаоница и библиотеке* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014); Љиљана Косијер, *Библиотечки ојранак „Аница Савић Ребац”: њрилози за историју библиотекарства* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2019); Катарина Новаковић, *Наших њрвих 65 јодина--: Дечје одељење Градске библиотеке у Новом Саду: 1955-2020* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2020); Биљана Кичема, *Српска чийаоница новосадска - Градска библиотека у Новом Саду: Одељење „Ђура Даничић” - хог кроз њрошлости и садашњости* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2020).

ПРОМОЦИЈЕ КЊИГА

Промоције књига су значајни културни догађаји одређених средина. Тачан број промовисаних књига веома је тешко одредити. Ако размишљамо у светлу туристичке понуде, могли бисмо да издвојимо неколико имена која су самом најавом доласка узбуркала културну јавност и до врата Библиотеке довела не само грађане Новог Сада, него и културне посленике и из других градова Србије и окружења.

Петрик Бесон одржао је 1999. године промоцију књиге „Српски дневник“. Монографија „Нови Сад на раскрсници минулог и садашњег века“, Триве Милитара, приређивача Живка Марковића, обележила је 2000. годину. Запажену посету изазвала је књига „Јабука и лептир“, Њенг Краљевског Височанства Принцеца Јелисавета Карађорђевић, 2001. године на Дечјем одељењу.

Промоција CD-а „Новосадски триптих“, Исидора Бајића реализована је 2003. године у Градској кући.

Изузетно посећена била је и промоција књиге „У постељи са демоном“, Ерике Јонг у Градској библиотеци у Новом Саду, 2007. године.

Вече индијске културе и путописно-документарно предавање Монике Маширевић, библиотекара, под називом Речју и сликом кроз Раџастан, истакло се у 2020. години, а промоцију је увеличао својим присуством и амбасадор Индије.

Неопходно је напоменути да, осим верне публике, програмске активности у библиотеци прате и медији: Радио-телевизија Војводине, Новосадска телевизија, Дневник, Радио 021, Канал 9, Војвођанске новине, Грађански лист, портали НС Уживо, Мој Нови Сад, Cityguide.rs, Новосадски културни аутомат и др.

МАНИФЕСТАЦИЈЕ

Градска библиотека у Новом Саду узима учешће у готово свим календарски распоређеним манифестацијама, како на нивоу града тако и међународних. Неке од њих су: Дан Града Новог Сада (1. фебруар); Међународни дан матерњег језика (21. фебруар); Ноћ музеја (мај), Библиотека мапирана у водичу; Змајеве дечје игре (мај/јун); Ноћ књиге (12. јун); Дани Николе Тесле (око 10. јула); Егзит (јул), информативни штранд Градске библиотеке на Петроварадинској тврђави - 2008. године, такође и информативни штанд испред Градске библиотеке у Новом Саду - 2011. године; Европски дан језика (26. септембар); Ноћ позоришта

(новембар), застава Ноћи позоришта постављена 2014, на улазу Градске библиотеке у Дунавској улици; Еуропеана 1914–1918, Мобилизација сећања: Велики рат у породичним причама, фотографијама, предметима: дани прикупљања успомена (22. и 23. децембар 2014. године).

Манифестације у организацији Градске библиотеке у Новом Саду:

Меморијал „Стеван Пешић” покренут је 1995. године. Истоимена награда додељује се најбољем новообјављеном књижевном делу, написаном на српском језику;

Маскенбал (последњи петак у августу) традиционално се одржава од 2002. године. Тема ове манифестације бира се на основу књижевног дела, а у госте нам долазе признати аутори књига за децу и младе;

Библиотека на Штранду (јул-август) ради под слоганом: „Библиотека је тамо где сте ви”. Посетиоцима су на располагању одабрани наслови књига за одрасле и децу, дневна и недељна штампа и часописи на српском и на језицима националних мањина. Бројне дечје радионице и разни културни програми одвијају се под називом Под крошњама на Штранду Дунавске библиотеке; нпр. Недеља словеначког језика и културе, Недеља мађарског језика и културе, Недеља словачког језика и културе, Тело као инструмент, еколошко-едукативна радионица Мој цвет;

Завичајни кутак Степановићева (28. јун). Библиотечки огранак „Никола Тесла” у Степановићеву, од 2009, сваког Видовдана приређује завичајну изложбу о културном, привредном и друштвеном животу овог места.

ЗАВИЧАЈНА ЗБИРКА ГРАДСКЕ БИБЛИОТКЕ У НОВОМ САДУ

Фонд Завичајне збирке има карактер архивско-музејске збирке. У Завичајној збирци сакупља се и чува стара и ретка књига и периодика везана за Нови Сад, као и библиотечка грађа која се односи на савремено завичајно стваралаштво. Појам завичајности подразумева административно-територијалну целину општине Нови Сад.

Збирка у свом фонду, по извештају за 2020. годину, има 26.089 монографских публикација; у тај број нису ушле публикације које припадају легатима. Са легатима, број монографских публикација прелази 33.000 примерака. Осим монографских, у збирци се чувају и серијске публикације (стара периодика од 1825. до 1945. и периодика након Другог светског рата до данашњих дана), укупно 2.964 наслова, као и некњижна грађа (фотографије и разгледнице, укупно

2476, географске карте 49, музикалије 89, плакати, документациони материјал, рукописи, афише, ситна библиотечка грађа).

Збирка поседује следеће легате и библиотеке целине: Стеван Пешић, Милорад Грујић, Миодраг Кујунџић, проф. др Милош Тешић - у припреми, др Душан Попов - у припреми, проф. др Миодраг Радовић, проф. др Драган Шкорић, Радован Ага Марков - Пчеларска библиотека, Стефан Неранџић; ту су такође и библиотеке фото-целине: проф. др Коста Савић (14 албума са 2052 фотографије) и проф. др Душан Вуковић (4 албума са 1569 фотографија). Библиотеке-целине и библиотеке-легати драгоцен су део сваке библиотеке која их поседује. Оне одсликавају индивидуални интелектуални рад особе која их је стицала, али су и верна слика културних и историјских прилика једног места или периода.

Најновија библиотека-легат господина Маркова специфична је у региону по томе што је у оквиру ње сакупљана искључиво пчеларска литература, а још значајнији је податак да је започета дигитализација часописа „Српски пчелар“.

За легат Стевана Пешића урађен је, 2008. године, каталог под називом „Библиотека Стевана Пешића“ и приређен је рукопис уз публикување седам томова „Велике књиге о шанцу“. Занимање за рукописе и публикуване књиге овог аутора јављало се од делатника различитих културних установа: Српског народног позоришта, Народног позоришта, Београда, редитеља из Македоније, истраживача, новинара итд.

За легат Миодрага Кујунџића приређена је књига: „На јавном каналу: тв критике“, која је имала своје промоције у Новом Саду, Београду и Пули.

Легатору Милораду Грујићу Библиотека је штампала четири књиге сећања, под називом „Сећам се---“.

ИЗЛОЖБЕ ЗАВИЧАЈНЕ ЗБИРКЕ

Завичајна збирка, као будан чувар културне историје, тежи да оживи историјске догађаје преко библиотечке грађе, кроз слику и реч, што омогућавају поставке изложби. Свака је била пропраћена штампаним каталогом.

*150 година Градске библиотеке, наследника традиције Српске читаонице у Новом Саду*¹¹ - изложба постављена у Збирци стране уметности, Музеј Града Новог Сада.

¹¹ Софија Бранши, Бранка Новаковић и Драган Радовановић, *150 година Градске библиотеке, наследника традиције Српске читаонице у Новом Саду* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 1995).

Јован Хаџић: 1799-1869: *кашалої изложбе: [13. 12. 1999-31. 1. 2000]*¹² - изложба посвећена Јовану Хаџићу, постављена у холу Читаонице Градске библиотеке у Новом Саду.

Арсеније Арса Пајевић: (1841-1905): *кашалої изложбе: [22. септембар - 30. октобар 2005]*¹³ - постављена у холу Читаонице Градске библиотеке у Новом Саду.

Знамениити књижари, издавачи и штампарии браћа Кирило и Ђорђе Појовић: *кашалої изложбе*¹⁴ - изложба је имала следеће целине: дела домаћих аутора, дела из светске књижевности, дела штампана у Штампарии браће М. Поповића. Поставка изложбе била је у холу Читаонице Градске библиотеке у Новом Саду.

Службене новине у јавном и приватном живоју: *Службени листи Дунавске бановине 1931-1941: (11-18. октобра 2011. године)*¹⁵ - поводом 80 година од почетка и 70 година од краја излажења Службеног листа Дунавске бановине организована је изложба у фоајеу Извршног већа АП Војводине. Истог дана, пре отварања изложбе, одржан је стручни скуп, на којем су своје радове представила 24 излагача из Србије.

Завичај одувек и заувек: *дигитализација библиотечке грађе Завичајне збирке Градске библиотеке у Новом Саду: [21. фебруара - 11. марта 2013: кашалої изложбе]*¹⁶ - изложба је постављена у Спомен-збирци Павла Бељанског, део је пројекта Дигитализација библиотечке грађе Завичајне збирке Градске библиотеке у Новом Саду. Изложба је била својеврсна синтеза свих активности током рада на пројекту.

Књига и завичај: *кашалої изложбе: 18. јула - 15. октобра 2013 = Kniha a rodisko: katalóg výstavy: 18. 7-15. 10. 2013.*¹⁷ Доказ добрих односа Срба и Словака, сарадње и успешног рада јесте јубилеј који је заједнички обележен - 100 година постојања Читалачког друштва у Кисачу, као и 240 година од доласка Словака у Кисач и 10

¹² Софија Бранши, Споменка Малетин и Владимир Стеванов, *Јован Хаџић: 1799-1869: кашалої изложбе* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2000).

¹³ Софија Бранши, Споменка Малетин, *Арсеније Арса Пајевић: (1841-1905)* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2005).

¹⁴ Софија Бранши, Споменка Малетин, *Знамениити књижари, издавачи и штампарии браћа Кирило и Ђорђе Појовић* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2007).

¹⁵ Блаженка Марковић, *Службене новине у јавном и приватном живоју: Службени листи Дунавске бановине 1931-1941.* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2011).

¹⁶ Блаженка Марковић, *Завичај одувек и заувек: дигитализација библиотечке грађе Завичајне збирке Градске библиотеке у Новом Саду* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013).

¹⁷ Блажена Марковић, Љиљана Митровић и Људмила Беређинова-Ступавска, *Књига и завичај: кашалої изложбе: 18. јула - 15. октобра 2013 = Kniha a rodisko: katalóg výstavy* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013).

година од обнове Друштва кисачких жена. Међу присутним гостима био је и амбасадор Словачке.

*Графички дизајн некад и сад: изложба идејној решења захвалнице за Завичајну збирку Градске библиотеке у Новом Саду: 23. септембар - 7. октобар 2013.*¹⁸ Изложба проистекла из радионица са ученицима Школе за дизајн „Богдан Шупут“. Радови су жирирани и најбоља решења награђена. Потом су захвалнице уручене заслужним установама и појединцима, као гест добре воље и успешне сарадње. Присутни гости, примаоци захвалница, били су из неколико градова Србије. Изложба је била постављена на позајмном одељењу „Ђура Даничић“ и након тога се селила у Школу за дизајн „Богдан Шупут“.

*Знамениће личности и усџанове Сремских Карловаца: изложба завичајне грађе: 30. 12. 2013 - 21. 1. 2014.*¹⁹ Изложба је део пројекта под истим именом, реализована је у Библиотечком огранку „Бранко Радичевић“ у Сремским Карловцима.

*Велики рај и ојлегалу шџамџе новосадске и сећањима џоџомака: 191: кџалоџ изложбе: (18. децембар 2014. - 18. фебруар 2015)*²⁰ - изложба је била у простору Дома војске Србије (Нови Сад). Презентована грађа састојала се из више целина: грађа на плакатима, са изабраним чланцима из новина и часописа који су излазили првенствено у Новом Саду у току 1914, али и у Будимпешти (*Az Erdekes Ujsag, Uj Idok, Delvidek*) као и (*Illustrierte Zeitung, Leipzig*); географске карте, приче потомака и фотографије учесника Великог рата. У витринама је била изложена архивска грађа из Магистрата (општине) Нови Сад из 1914, које је уступио Архив Града Новог Сада, као и копије дневничких рукописа. Путем пројектора упоредо су приказивани ратни албуми српски и мађарски, остатак чланака који су одабрани а нису приказани на плакатима, као и кратак филм о Великом рату.

*Сремскокарловчани у Великом рају: кџалоџ изложбе: (26. децембар 2014. - 15. јануар 2015)*²¹ - изложба је била постављена у Галерији Културног центра, Сремски Карловци. Састојала се из више целина.

*Традиција која обавезује: кџалоџ изложбе: 23. септембар 2015.*²² У холу Сце-

¹⁸ Блаженка Марковић, *Графички дизајн некад и сад* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013).

¹⁹ Блаженка Марковић и Љиљана Митровић, *Знамениће личности и усџанове Сремских Карловаца: изложба завичајне грађе* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013).

²⁰ Блаженка Марковић и Љиљана Митровић, *Велики рај и ојлегалу шџамџе новосадске и сећањима џоџомака* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014).

²¹ Блаженка Марковић и Милена Вучковић, *Сремскокарловчани у Великом рају: кџалоџ изложбе* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014).

²² Блаженка Марковић и Љиљана Митровић, *Традиција која обавезује* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2015).

не „Пера Добриновић“ у Српском народном позоришту постављена је изложба поводом 170 година Српске читаонице новосадске и 60 година од оснивања Дечјег одељења. Након отварања изложбе одржана је Свечана академија у част јубилеја. Изложба је постављена хронолошки, од оснивања Српске читаонице до савремене библиотеке. Изложба се селила у Библиотеку града Београда 2016. године и била постављена у Галерији Атријум.

*Са Вама 60 година: Српска Читаоница (1845-1958): Народна библиотека (1958-1993): Градска библиотека у Новом Саду (1993-2018): каталој изложбе: (23. септембар 2018)*²³ - изложба постављена у холу Читаонице Градске библиотеке у Новом Саду.

КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКА ИНФО КАРТА ГРАДСКЕ БИБЛИОТЕКЕ У НОВОМ САДУ

*Културно-историјска инфо карта Градске библиотеке у Новом Саду [Картографска праћа]. карта 21 = Cultural and historical info map of the Novi Sad city library. map 21 = Културно-информационна карта јороској библиотеки в і. Нови-Сад. карта 21*²⁴ Карта је уједно и туристички водич кроз Градску библиотеку у Новом Саду. Текст је штампан на српском, енглеском и руском језику. Садржи стару карту Новог Сада Мерника Јосифа Саутера из 1885. године, садашњу карту Новог Сада и дванаест карата приградских новосадских насеља, затим фотографије знаменитих личности, оснивачка акта и документа, локације на којима је била Српска читаоница, историјски приказ Српске читаонице. Текст даје основне информације о Градској библиотеци у Новом Саду, активности у оквиру Библиотеке, одликовања, награде и печате. Комплетан илустративни материјал, као и текст за карту дали су стручни радници Завичајне збирке Градске библиотеке у Новом Саду.

РАДИОНИЦЕ ЗАВИЧАЈНЕ ЗБИРКЕ

Завичајна збирка је од 2011. године започела радионице са основношколском децом и средњошколцима Школе за дизајн „Богдан Шупут“. За радионице је

²³ Блаженка Марковић, Ивана Кежић и Драгана Којић, *60 година са Вама* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2018).

²⁴ Војислав Д. Девић, *Културно-историјска инфо карта Градске библиотеке у Новом Саду* (Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2018).

израђена методика рада по којој се оне одржавају. Циљ је да се деца упознају са библиотечком грађом у Збирци, са историјом града, да би умела да препознају културне вредности. За ову тему најбитнија је завршна радионица која носи назив „Туриста у свом граду“. Библиотекарка Завичајне збирке ставља се у улогу водича кроз Нови Сад док ученици, накратко, постају туристи. Устаљеном маршрутом пролази се градом, улази се у поједине објекте, да би се шетња завршила посетом неком од новосадских музеја. Ученицима се указује на значајне објекте и обавезно на оне који су непокретни споменици културе под заштитом државе. Кроз историјске чињенице, појашњења архитектонских стилова, а највише кроз анегдоте представи се град. На неком делу маршруте, у договору са телевизијском екипом, направи се кратка репортажа. Ученици-туристи износе своја запажања и утиске.

ИНСТАГРАМ ЗАВИЧАЈНЕ ЗБИРКЕ

Завичајна збирка је 31. августа 2021. отворила налог на Инстаграму, са циљем да на веродостојан начин промовише разнолику библиотечку грађу и на тај начин отвори врата завичаја. Уз слику иде текст о грађи, са историјским чињеницама и материјалним описом. До сада (30. 9. 2021.) постављене су 24 објаве, а налог има 166 пратилаца. Статистика показује да је профил имао 359 појединачних посета. Постови су до сада виђени 1924 пута.

БИБЛИОТЕЧКИ ОГРАНАК СА КЊИГАМА НА СВЕТСКОМ ЈЕЗИЦИМА „АНИЦА САВИЋ РЕБАЦ“

Градска библиотека у Новом Саду послује у мултиетничкој заједници, због чега организује и одржава разноврсне програме за промоцију мултикултуралности.

Када је 2008. године Градска библиотека добила значајну донацију публикација на енглеском језику од Британског савета у Београду, појавила се потреба за оснивањем посебног библиотечног огранка у коме би тај фонд могао да дође до изражаја. Од оснивања 2013. године па до данас, овај Огранак са публикацијама на 12 светских језика интензивно ради на успостављању међународних контаката посредством пажљиво конципираних програма са амбасадама појединих земаља, као и са EUNIC-ом (Мрежом института културе земаља Европске уније) и другим институтима културе и универзитетима ван ове мреже. Сва ова

партнерства отворила су могућност за реализацију бројних заједничких програма, у циљу промоције европских језика, култура и традиција у Новом Саду, што је и мисија Библиотеке као носиоца интеркултуралне размене.

ФЕСТИВАЛ LANGUAGE DRAMA LAB²⁵

Као продукт продубљивања сарадње са Британским саветом настао је драмски фестивал *Language drama lab*, који је укључио основне и средње школе Новог Сада и Србије, и на коме су представе извођене на енглеском језику. Циљ ове манифестације било је подстицање читања код деце и младих, подстицање креативног стваралаштва и пружање квалитетних садржаја намењених деци, као и развијање сарадње са школама. У периоду од 2010. до 2015. колико је организован фестивал учествовало је око 1500 учесника из педесетак школа из читаве Србије. Од самог почетка фестивал је пробудио велико интересовање које је у почетку забележено на локалном нивоу, али, узевши у обзир јединственост ове манифестације на територији Србије, он је врло брзо превазишао сва очекивања и локалне оквири и окупао гостујуће представе и из суседних земаља, тиме указавши на потребу за постојањем оваквог садржаја на регионалном нивоу.

ЕДУКАТИВНИ САДРЖАЈ

Када је 2016. године Нови Сад проглашен Европском престоницом културе за 2021. годину, Градска библиотека већ има развијену сарадњу са Британским саветом, Гете институтом, Хеленском фондацијом за културу и Француским институтом, али и земљама ван Европе - Америчким кутком у Новом Саду, Руским домом и Друштвом руских сународника у Србији „Луч“, Индијским културним центром и Конфуцијевим институтом Универзитета у Новом Саду. Поред наведених, Библиотека је успела да оствари сарадњу и са амбасадама Португала, Грчке, Индије и Руске федерације у Београду.

Међу првим активностима едукативног карактера у Огранку били су курсеви грчког и кинеског језика, као и курс конверзације на руском језику, све у

²⁵ срп. Драмски фестивал на енглеском језику. Фестивал је организован уз подршку Британског савета у Београду, издавачких кућа *Data Status* и *English Book*, као и представништава издавача *Cambridge University Press* и *Oxford University Press* у Србији.

циљу популаризације поменутих култура и народности међу локалним становништвом. Курс грчког језика покренут је 2013. године уз подршку амбасаде Републике Грчке у Србији. Курс се успешно реализује већ осам година, и захваљујући овој иницијативи Библиотеке, скоро 220 наших суграђана имало је прилику да савлада основе овог језика, а неретко се дешавало да полазници путују из других градова Војводине у жељи да похађају курс. Настава обухвата и националне специфичности, те се неретко реализују пројекције филмова класичних и савремених грчких режисера, књижевно стваралаштво, учење сиртакија, прелушавање и превођење савремене музике, припремање хране итд. Када на непосредан начин имају прилике да дођу у контакт са језиком и са свим оним што за њих представља Грчка, још је већа захвалност у очима полазника и жеља да и самостално откривају овај језик и културу.

Од 2014. године у Огранку се организују курсеви кинеског језика за основношколце у сарадњи са Конфуцијевим институтом Универзитета у Новом Саду. Настава се не спроводи у форми класичног језичког курса већ је прилагођена овом дечјем добу – динамична је, шаренолика и великим делом одвија се кроз радионичарски рад. Осим учења језика, деца су у прилици да се упознају са разним сегментима кинеске традиције: да се опробају у калиграфији и техникама кинеског сликања, да уче о традиционалном кинеском позоришту и специјалитетима кухиње, да певају и глуме на овом језику, па чак и да вежбају таи чи у паузи између часова.

Исте године су љубитељима руског језика и културе омогућени дружење и конверзација на руском језику о најразличитијим темама под крилатицом „Руски разговори“, захваљујући неисцрпном ентузијазму управе Удружења руских сународника „Луч“. У периоду од преко три године колико је трајао овај програм, покренуто је мноштво тема, попут Традиција и култура читања у Русији, Почети руске класике, Руски фолклор, Хумор на руски начин, Сујеверје у народној традицији и свакодневном животу, Култура свакодневне комуникације у Србији и Русији, Човек и природа, итд.

Током свакодневног рада Огранка, показало се да су све учесталији корисници страни држављани са пребивалиштем у Новом Саду. Њихова жеља и потреба да науче језик домицилне средине да би се што лакше уклопили у живот заједнице, довели су до покретања програма Српски језик за странце 2017. године. Полазници овог програма дошли су из свих крајева света: Русије, Украјине, Немачке, Француске, Енглеске, Казахстана, Шведске, Грчке, Бразила, Индије, Кине, Ирана, Колумбије, Аустралије, САД-а, са Филипина, Маурицијуса и Карипских

острва²⁶. Временом су се међу учесницима развијали непосреднији контакти и настојање да узврате заједници на једнако леп начин. Сви они осећају неизмерну захвалност због прилике да уче српски јер, како сами кажу, „виде да неко мисли на њих у страној земљи”. За библиотекара је велика част да буде у таквом интернационалном и мултикултуралном друштву – он има улогу „амбасадора” локалне заједнице и истовремено помаже странцима да формирају слику средине у којој живе, а он сам бива богатији новим сазнањима и отворенији за размену искустава и интеркултурално учење.

Током пролећа 2019. године, а у циљу приближавања и побољшања интеркултуралне осетљивости и видљивости, у Огранку је покренут нов програм *Storytelling and sharing@your Library*²⁷, где је дошла до изражаја сарадња са појединцима у виду укључивање иностраних грађана у редовне активности Библиотеке. Циљ овог програма је упознавање деце виших разреда основне школе са гостима из различитих земаља света (Сирије, Грчке, Русије, Шкотске, Италије, Индије и Кине), који са њима деле приче из своје народне баштине или дечје књижевности. Будући да су разговори вођени на енглеском језику, то је допринело афирмацији језичких компетенција деце и њиховом задовољству да знање поделе у интеркултуралном контексту.

КУЛТУРНИ САДРЖАЈ

Када је реч о културним програмима, издвајају се они који се тичу гостовања ре-номираних аутора и угледних предавача. Посебно се истичу књижевне вечери Виктора Јерофејева, руског савременог књижевника, есејисте, новинара и књижевног критичара, добитника многобројних награда за књижевно стваралаштво, чије је гостовање у Библиотеци приређено у сарадњи са Руским домом 2015. године. Једнако забележено било је и гостовање Инга Шулца, једног од најистакнутијих савремених књижевних стваралаца, члана Немачке академије за језик и књижевност и берлинске Академије уметности.

Изложбе су редован део културне понуде у Библиотеци. Изложбе коју се приказане у огранку „Аница Савић Ребац” омогућиле су свим заинтересованима упознавање са значајним примерима светског наслеђа. Амбасада Индије представила је 2015. године новосадској публици изложбу Уметник Рабиндранат

²⁶ Љиљана Косијер, „Српски за странце”, *Мозаик XIX*, бр. 124, јануар-фебруар-март (2018): 18.

²⁷ срп. Подели своју причу у Библиотеци

Тагоре, коју је отворила амбасадорка Индије у Републици Србији. Током 2015. и 2016. године, са амбасадом Португала уприличено је неколико успешних програма, због чега је тадашњи амбасадор Португала у Србији био редован гост Библиотеке. Издвојиле су се изложбе Португалски азуде: савремени дијалози, Историја фада, као и изложба Историја португалског филма.

Нашим суграђанима увек су занимљиви разноврсни програми колажног типа. Такав је био програм Дани словенске писмености и културе, који је публици упознао са богатом баштином руске културе. Трајао је пет дана и укључивао музичке, филмске и књижевне активности. Под овај тип формата могу се сврстати и садржаји реализовани у сарадњи са Конфуцијевим институтом. Кинеска култура увек је занимљива због своје различитости у односу на европску, па је због тога изузетно посећен био програм посвећен кинеској култури чаја. Уз звуке кинеске музике и пригодну изложбу која је показивала традицију узгајања и коришћења, као и његовог ширења кроз векове, посетиоци су имали прилике да виде церемонију припремања чаја коју је приказала мајстор чаја из Кине.

Захваљујући друштвеним мрежама, није реткост да са Библиотеком ступају у контакт књижевници и уметници који су на пропутовању светом. Тако је, у оквиру циклуса Светски путници у гостима Огранак посетио и приредио јединствено путописно-музичко вече млади уметник из Перуа Валентино Де Васко. Он већ неколико година путује по свету и заговара идеју одрживог културног номадизма, а посетиоцима је изводио музику из различитих делова света на свом жичаном инструменту чарангу и говорио о својим необичним путовањима и искуствима, негативним и позитивним аспектима глобализације итд.

ДИГИТАЛНИ ОМЛАДИНСКИ ЦЕНТАР

Информатизација друштва омогућава нове облике комуникације које данас свакодневно користимо креирајући нове друштвене односе. Информације и њихова доступност од пресудне су важности за одрживост и ефикасност тих односа. Од образовања и науке, културе и других области, нови облици комуникације отварају нове могућности а информациони системи као незаменљив алат, пружају основу за њихов даљи развој. Библиотеке већ дуго свој рад заснивају на функционисању информационих система и, као вековни сакупљачи и чувари знања и информација, прилагођавају се овим потребама у складу са својим мисијама. Градска библиотека у Новом Саду, препознајући значај оваквих промена, континуирано ради на имплементацији нових технологија и увођењу нових

услуга. Увидевши значај и потребу за дигитализацијом, управа Библиотеке и Град Нови Сад осмислили су и прикупили средства за нови пројекат Библиотеке - Дигитални омладински центар. Овај нови огранак, отворен 10. јуна 2020. године, има задатак да корисницима понуди разноврсне садржаје уз коришћење савремених алата и технологија. Са површином од око 300 квадратних метара, огранак располаже простором за изложбе, трибине, пројекције филмова, концерте, учионицама са рачунарима и мултимедијалном опремом, радионицом. С обзиром да Дигитални омладински центар поседује неопходну хардверску и софтверску опрему и алате, у просторијама Центра се обавља и дигитализација фонда Завичајне збирке Градске библиотеке у Новом Саду.

Велики део завичајне грађе припада културној баштини Новог Сада и Републике Србије, самим тим има приоритет приликом дигитализације. Радом на дигитализацији ове грађе, Дигитални омладински центар промовише културно наслеђе средине и фонд Библиотеке, а уједно упознаје ширу публику, која користи електронске медије, са овим фондом.

ДИГИТАЛНИ САДРЖАЈ

Дигитализацијом, публикације које носе информације о некадашњем изгледу града и објеката, познатим и значајним личностима које су живеле на том простору, упознају удаљене кориснике са културном историјом града. „Термин виртуелни туризам, свугде у свету исувише употребљаван, а код нас једва и спомињан, сугерише једну од кључних слика постмодернизма - илузију путовања по виртуелном свету, кретања без физичких покрета. Оно подразумева две операције: најпре пројектујемо нашу свест на интернет мрежу, а онда њоме путујемо. Таква илузија обликује појаву коју бисмо могли назвати ‚виртуелни туризам‘. И то је културни туризам, јер су информационе технологије и медији као средства и облици виртуелног туризма, пре свега, културне тековине. Понуђени садржај је културни садржај, па се и доживљај посетилаца ових виртуелних простора такође може назвати културним. Дакле, сви елементи културног туризма су заступљени, само је простор у којем се одвија - виртуелни, а не физички.”²⁸

Дигитални омладински центар по начину пословања је посебан библиотечки огранак. Са задатком да понуди библиотечке услуге кориснику на интернету, Центар ствара дигиталне садржаје и пласира их у простор где физичка удаљеност губи значај.

²⁸ Vesna Đukić Dojčinović, *Kulturni turizam* (Beograd: Clio, 2005), 49.

Блог Библиофил²⁹ и Подкаст³⁰ Дигиталног омладинског центра Градске библиотеке у Новом Саду осмишљени су и креирани тако да дешавања у Библиотеци и садржаје који одговарају корисницима библиотеке представе на интернету. Покренути су током 2021. године и по својој форми јединствени су у оквиру библиотечке делатности. Поред представљања самих дешавања у просторијама Центра, ова два формата прате и обрађују теме везане за Нови Сад, за прошлост града и околине, историјске догађаје, значајне личности које су ту живеле и радиле, позната и непозната места на културној мапи, итд. Ова врста садржаја пласира се и на друштвеним мрежама Библиотеке и Дигиталног омладинског центра (Фејсбук, Инстаграм, Јутјуб...), у форми текста, слике или видеа. Мејлинг листа блога обавештава кориснике о новим садржајима који се месечно постављају.

КУЛТУРНИ САДРЖАЈ

Поред дигиталних садржаја, Дигитални омладински центар и Градска библиотека у Новом Саду организују разноврсне програме у својим просторијама који привлаче кориснике и из других градова. Веома су посећени догађаји са познатим писцима и друштвеним активистима, уметницима и научним радницима, познатим личностима, удружењима грађана. Често овакви догађаји привлаче ученике основних и средњих школа који организовано посећују Библиотеку, као и становнике других градова наше земље.

Захваљујући техничкој опремљености, кренуло се у планирање и реализацију Филмског фестивала. Током прве фазе, прибављене су филмови из јавног домена под лиценцом *Creative Commons*, као и дозволе за приказивање од власника ауторских права и дистрибутерске куће Мосфилм. Отварање овог фестивала обележио је македонски филм „Земља меда“ уз сагласност *Five Star Films* дистрибутерске куће.

Догађаји који имају посебан значај у томе што привлаче публику свакако су књижевни фестивали и писци који учествују као гости фестивала или наступају самостално као гости Библиотеке. Дигитални омладински центар је 2020. године организовао књижевне фестивале Друштва књижевника Војводине и Друштва новосадских књижевника. Мухарем Баздуљ, Владимир Пиштало и млади аутори привукли су публику из целе Србије.

²⁹ <https://bibliofil.gbns.rs/>.

³⁰ <https://bibliofil.gbns.rs/podkast/>.

У априлу месецу отворена је изложба „Зона Довлатов“, чији аутори су ученици Ужичке гимназије и професорке запослене у овој школи. Пре поставке у Дигиталном омладинском центру у Новом Саду, изложба је обишла велики број градова у Србији и квалитетом израде и одабраног материјала привукла пажњу јавности. У току изложбе, Библиотека је имала организоване посете грађана из других градова и ученика средњих школа.

Академска сликарка Тереза Стаменковић представила је у септембру 2021. године новосадској публици опус својих радова циклуса „Места која ме памте“. Ова изложба је организована у просторијама Дигиталног омладинског центра и привукла је велики број припадника чешке националне мањине који живи у Србији. Покровитељ изложбе је Национални савет чешке националне мањине са седиштем у Белој Цркви.

ГЛОБАЛНИ СЕРВИСИ У СЛУЖБИ ПОПУЛАРИЗАЦИЈЕ КУЛТУРНЕ БАШТИНЕ

Представљање садржаја и информација о Библиотеци данас је олакшано постојањем јавних сервиса, портала и колекција. Најчешће су услуге ових сервиса бесплатне до одређеног нивоа, а њихова популарност омогућава да садржаји буду видљиви и доступни много ширем кругу корисника него што би иначе били путем локалних сервиса. Добар пример су *Geocaching* и *Google Arts And Culture*.

*Geocaching*³¹ је покренут 2000. године, када је Ци Пи Ес (GPS) услуга постала доступна цивилном сектору. Намењен је ентузијастима, туристима и људима који воле да проводе време шетајући и упознајући нова места. Овај сервис има своју интернет заједницу која заједнички учествује у креирању садржаја. За његово коришћење довољно је имати мобилни телефон са GPS навигацијом која ће вас водити до места где је сакривен пакетић који је потребно пронаћи. Локација на којој се пакетић налази обично је позната градска знаменитост, али често и мање познато место које савременом, урбаном човеку промичу. Пакетић садржи најобичнији листић за евиденцију особа које су успеле да га пронађу и обично је потребно пратити траг који служи као наговештај где би пакетић могао да се налази. Најкориснија ствар је у томе да сервис може да користи свако ко направи налог и да тиме позива људе да посете места која, уз

³¹ <https://www.geocaching.com/play>.

занимљиву локацију имају и историјски значај или су једноставно пријатна за посету. За сваки циљано постављен пакетих на локацији до које желимо навести путника-трагача, потребно је пружити и заокружену причу (која обавезно садржи историјски контекст или занимљивости о локацији, објекту, споменику). Ова активност мапирања локације може бити веома корисна свакоме ко жели да промовише покретно и непокретно културно наслеђе, и да га на несвакидашњи начин приближи што већем броју људи. Библиотека је већ покренула процедуру отварања налога и регистрације, а планира се мапирање неколико локација које би адекватном причом повезале три огранака који су предмет овог рада.

*Google Arts And Culture*³² је портал који сарађује са институцијама и уметницима широм света, у циљу чувања и представљања уметности и културе у дигиталном простору. Овај сервис омогућава библиотекама, музејима, галеријама, архивима да свој материјал поставе на интернет у оквиру колекција које сами креирају и организују. Библиотечка грађа најпознатијих светских библиотека, налази се на овом порталу и доступна је у разним форматима.

Градска библиотека у Новом Саду планира да у будућности искористи предности овог портала и представи део завичајног фонда глобалном кориснику виртуелног простора.

ЗАКЉУЧАК

Библиотека има важну улогу у животу друштвене заједнице, од подршке научним, културолошким, социјалним, економским и многим другим тенденцијама средине до промоције тих садржаја савременим каналима комуникације што ширем кругу постојећих и потенцијалних корисника. Развој културног туризма је област у којој библиотека своје потенцијале може да усмери ка промоцији културног наслеђа похрањеног у њеним фондовима или сачуваног унутар средине у којој библиотека живи, користећи савремене технологије и нове облике комуникације са корисницима.

³² <https://artsandculture.google.com/>.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Бранши, Софија и Споменка Малетин. *Арсеније Арса Пајевић: (1841-1905)*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2005.

Бранши, Софија, Споменка Малетин и Владимир Стеванов. *Јован Хаџић: 1799-1869: каталог изложбе*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2000.

Бранши, Софија и Споменка Малетин. *Знамениити књижари, издавачи и шtamпари браћа Кирило и Ђорђе Појовић*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2007.

Бранши, Софија, Бранка Новаковић и Драган Радовановић. *150 година Градске библиотеке, наследника традиције Српске читалонице у Новом Саду*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 1995.

Брзић, Бошко. *Библиотеке и читалонице у Будисави*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2000.

Град Нови Сад. „Стратегија културног развоја Града Новог Сада за период 2016. до 2026“. Службени лист Града Новог Сада бр. 53 (2016). Преузето 20. 9. 2021. http://www.kultura.novisad.rs/sites/default/files/zakoni_i_propisi/202016-2026.pdf

Гомбар, Михал. *Оснивање библиотеке у Кисачу: прилози за историју библиотекарства*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014.

Грујић, Бојана. *Библиографија издања Градске библиотеке у Новом Саду (1971-2015)*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2017.

Девећ, Војислав Д. *Културно-историјска инфо карта Градске библиотеке у Новом Саду*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2018.

Димић, Жарко. *Прва Српска читалоница у Сремским Карловцима: 1868-2008*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2009.

Ђukić Dojčinović, Vesna. *Kulturni turizam*. Beograd: Clio, 2015.

Кичема, Биљана. *Српска читалоница новосадска - Градска библиотека у Новом Саду: Одељење „Бура Даничић“ - Ход кроз прошлост и садашност*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2020.

Косијер, Љиљана. *Библиотечки оранак Аница Савић Ребац: прилози за историју библиотекарства*. Нови Сад: Градска библиотека, 2019.

Косијер, Љиљана. „Српски за странце“. *Мозаик XIX*, бр. 124.

Марковић, Блаженка, Драгана Којић и Марија Тулум. *Српска читалоница у Новом Саду: (1838-1958): анонирана библиографија*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2020.

Марковић, Блаженка. *Службене новине у јавном и приватном животу: Службени лист Дунавске бановине 1931-1941*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2011.

Марковић, Блаженка. *Завичај одувек и заувек: дигитализација библиотеке грађе Завичајне*

збирке Градске библиотеке у Новом Саду. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013.

Марковић, Блаженка. *Графички дизајн некад и сад*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013.

Марковић, Блаженка, Љиљана Митровић и Људмила Беређиова-Ступавска. *Књига и завичај: каталоги изложбе: 18. јула - 15. октобра 2013 = Книга a rodisko: katalog výstavu*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013.

Марковић, Блаженка и Љиљана Митровић. *Знамениите личности и установе Сремских Карловаца: изложба завичајне грађе*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2013.

Марковић, Блаженка и Љиљана Митровић. *Велики раи у олегалу штампе новосадске и сећањима поштомача*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014.

Марковић, Блаженка и Милена Вучковић. *Сремскокарловчани у Великом рају: каталоги изложбе*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014.

Марковић Блаженка, Ивана Кежић и Драгана Којић. *60 година са Вама*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2018.

Новаковић, Катарина. *Наших првих 65 година---: Дечје одељење Градске библиотеке у Новом Саду: 1955-2020*. Нови Сад. Градска библиотека у Новом Саду, 2020.

Rajković, Đuro, prir. *Prilozi za istoriju bibliotekarstva u Petrovaradinu*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2011.

Рогач Мијаговић, Љиљана. *Културна дипломатија и агенције Србије*. Београд: Clio, 2014.

Stojić-Karanović, Edita i Dragan Petrović. *Dunaska strategija*. Београд: Institut za međunarodnu politiku i privredu; Међународни научни форум „Dunav - reka saradnje,” 2010.

Tosic, Violeta & Lazarevic, Sanja, 2010. "The Role Of Libraries In The Development Of Cultural Tourism With Special Emphasis To The Bibliotheca Alexandrina In Egypt" *UTMS Journal of Economics*. University of Tourism and Management, Скопје, Македонија, vol. 1(2), pages 107-114.

Шовљаков, Мара. *Библиотеке и читаонице у Фуџоју: прилози за историју читаоница и библиотека*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2014.

Марковић, Блаженка и Љиљана Митровић. *Традиција која обавезује*. Нови Сад: Градска библиотека у Новом Саду, 2015.

BLAŽENKA MARKOVIĆ
The City Library of Novi Sad
mblazenka@gmail.com
SANJA ARBUTINA
The City Library of Novi Sad
DRAGAN JOVANOVIĆ
The City Library of Novi Sad

A WALK THROUGH CULTURAL AND TOURIST CHALLENGES

SUMMARY | The City Library of Novi Sad has been conducting numerous actions pertaining to cultural tourism for years, all the more so as Novi Sad was declared the European Cultural Capital on October 2016 for the year 2021, which was moved to 2022 due to the coronavirus pandemic. In this paper, we will list the activities of the majority of departments and branches in which these activities are conducted, but we will mostly focus on the following three: The Hometown Collection (for example, *A Tourist in His City, Novi Sad – for Ever and Ever*), the library branch with books in world languages 'Anica Savić Rebac' (for example, *Days of Portuguese Culture, Serbian for Foreigners, World Writers Visiting*) and the youngest department of the library - the Digital Youth Center (for example, *The Film Festival*, a blog, digitalization).

We will also discuss the central library facility, which is an immovable cultural monument under the protection of the state. The Institute for the Protection of Monuments of the city of Novi Sad has placed a QR code on the building with the help from the library, which will in turn place the building on the tourist map of Novi Sad. It is also necessary to highlight that the City Library of Novi Sad was given an info map in 2018, in none other than Serbian, English, and Russian, under the name of 'A Culture and History Info Map of the City Library of Novi Sad' authored by Vojislav D. Dević. The map was made in cooperation with the Heritage Collection of the Library from which the illustrations and the main text were taken.

The employees working on the heritage collection have a very fruitful cooperation with the cultural heritage institutions of Novi Sad, including: The Novi Sad City Museum, The Museum of Vojvodina, The Archive of the City of Novi Sad, The Archive of Vojvodina, the Institute for the Protection of Cultural Monuments of Novi Sad, The Memorial Gallery of Pavle Beljanski, Matica Srpska and the Library of Matica Srpska, as well as the Serbian National Theatre. The cooperation is done through the exchange of knowledge, skills, materials, and providing help while working on specific topics.

In the end, we will also discuss the activities which will begin to be realized during this year and will continue going forward. By this, we primarily mean the visibility and availability of the heritage materials in electronic form and the presence on social networks such as Facebook, YouTube, Instagram, as well as mapping the place for *Geocache*.

KEY WORDS | The City Library of Novi Sad, program activities, immovable cultural heritage, the heritage collection, the library department containing books in world languages "Anica Savić Rebac," the Digital Youth Center, cultural tourism, cultural heritage

БЛАЖЕНКА МАРКОВИЧ
Городская библиотека в Нови Саде
mblazenka@gmail.com
САНЯ АРБУТИНА
Городская библиотека в Нови Саде
ДРАГАН ЙОВАНОВИЧ
Городская библиотека в Нови Саде

ПРОГУЛКА ПО КУЛЬТУРНО-ТУРИСТИЧЕСКОЙ КАРТЕ

РЕЗЮМЕ | Городская библиотека в Нови Саде в течение многих лет проводит многочисленные мероприятия, связанные с культурным туризмом, особенно с тех пор, как Нови Сад в октябре 2016 года был объявлен культурной столицей Европы 2021, что перенесено на 2022 год из-за пандемии коронавируса.

В своем докладе мы перечислим деятельность большинства отделов и филиалов, в которых осуществляется эта деятельность, но основное внимание будет уделено трем: краеведческая коллекция (нпр. Турист в своем городе, Нови Сад – испокон веков и навсегда), филиал библиотеки с книгами на мировых языках "Аница Савич-Ребац" (нпр. Дни португальской культуры, Сербский для иностранцев, Мировые писатели в гостях) и самый молодой отдел библиотеки, Цифровой молодежный центр (нпр. кинофестиваль, блог, дигитализация).

Также пойдет речь о центральном здании библиотеки, которое является недвижимым памятником культуры, находящимся под охраной государства. Институт охраны памятников культуры города Нови Сада с помощью библиотеки разместил на здании QR-код. Это удобный способ визуализации на туристической карте Нови Сада.

Также необходимо отметить, что Городская библиотека в Нови Саде получила свою карту в 2018 году, на сербском, английском и русском языках, под названием "Культурно-историческая информационная карта городской библиотеки в Нови Саде"; автора Войислава Д. Девича. Карта была создана в сотрудничестве с Краеведческим отделом библиотеки, из фонда которого были взяты иллюстрации и основной текст.

Краеведческий отдел очень плодотворно сотрудничает с учреждениями культурного наследия в Нови Саде: Музеем города Нови Сад, Музеем Воеводины, Архивом города Нови Сад, Архивом Воеводины, Институтом охраны памятников культуры города Нови Сад, Мемориальной галереей Павла Белянского, Матицей сербской, Библиотекой Матицы сербской и Сербским национальным

театром. Сотрудничество выражается в обмене знаниями, навыками, материалами и помощью при работе над определенными темами.

В конце доклада изложим деятельность, запланированную на этот год и на будущее. В первую очередь, мы имеем в виду видимость и доступность нативного материала в электронном виде и присутствие в социальных сетях: Facebook, YouTube, Instagram, а также картографирование мест для Geocache.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | Городская библиотека в Нови Саде, программные мероприятия, недвижимое культурное наследие, Национальная коллекция, Филиал библиотеки с книгами на мировых языках "Аница Савич-Ребац", Цифровой молодежный центр, культурный туризм, культурное наследие

